

Sygn. akt I UK 192/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania D. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...] o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa .../15,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania oraz orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w [...] decyzją z 5 września 2014 r. wydaną na podstawie art. 184 ustawy o emerytalnej w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., odmówił ubezpieczonej D.

C. prawa do emerytury, ponieważ ubezpieczona nie udokumentowała 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 15 grudnia 2014 r. zmienił zaskarżoną odwołaniem ubezpieczonej powyższą decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo emerytury począwszy od 21 sierpnia 2014 r.

Sąd ustalił m.in., że do okresu pracy w warunkach szczególnych organ zaliczył pracę ubezpieczonej w R. Zakładach [...] S.A. od 1 września 1978 r. do 4 listopada 1982 r., w tym okres urlopu macierzyńskiego od 14 lipca 1982 r. do 4 listopada 1982 r. Od 5 listopada 1982 r. do 4 października 1987 r. ubezpieczona przebywała na urlopie wychowawczym, w którym 25 czerwca 1984 r. urodziła drugie dziecko. Od 25 czerwca 1984 r. do 30 września 1984 r. pobierała zasiłek macierzyński. Ubezpieczona z dniem 5 października 1987 r., bezpośrednio po zakończeniu urlopu wychowawczego, powróciła do pracy na poprzednio zajmowanym stanowisku operatora prasy - tłoczarza. Okres pracy od 5 października 1987 r. do 31 października 1998 r. został zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu, ubezpieczona posiada 15 lat pracy w warunkach szczególnych, bowiem do okresów uwzględnionych przez organ rentowy w wymiarze 14 lat 9 miesięcy i 22 dni należy zaliczyć okres urlopu macierzyńskiego od 25 czerwca 1984 r. do 30 września 1984 r.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 3 grudnia 2015 r. zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego powyższy wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że oddalił odwołanie.

Sąd Apelacyjny nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że ubezpieczona posiada 15 lat pracy w warunkach szczególnych, bowiem do okresów uwzględnionych przez organ rentowy w wymiarze 14 lat 9 miesięcy i 22 dni należy zaliczyć okres urlopu macierzyńskiego od 25 czerwca 1984 r. do 30 września 1984 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego sporny okres przypada w czasie korzystania przez ubezpieczoną z urlopu wychowawczego, w którym nie świadczyła pracy w warunkach szczególnych. Co więcej, bezpośrednio przed rozpoczęciem pobierania

zasiłku macierzyńskiego z tytułu urodzenia drugiego dziecka, czyli przed 25 czerwca 1984 r. ubezpieczona nie wykonywała pracy w warunkach szczególnych, a po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, czyli po 30 września 1984 r. również nie wróciła do pracy w warunkach szczególnych, kontynuując urlop wychowawczy.

Sąd wyraził pogląd, że cel urlopu wychowawczego jest inny od celu urlopu macierzyńskiego, zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy z powodu choroby lub urlopu dla poratowania zdrowia. Urlop wychowawczy nie jest okresem niezbędnym dla regeneracji sił i zapewnienia możliwości wykonywania pracy. Ponadto, z istoty urlopu bezpłatnego wynika, że w tym okresie następuje zawieszenie podstawowych praw i obowiązków stron stosunku pracy, jeżeli przepis nie stanowi wyraźnie inaczej

Sąd Apelacyjny stwierdził, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń według rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku; chodzi przy tym o faktyczne wykonywanie pracy. Oznacza to, że okres urlopu wychowawczego można uwzględnić wyłącznie w ogólnym stażu ubezpieczeniowym, ale okres ten nie stanowi okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu, ubezpieczonej nie należy zaliczyć spornego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych, tylko z tego powodu, że nabyła ona prawo do zasiłku macierzyńskiego w czasie przebywania na urlopie wychowawczym. Ubezpieczona nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach, zarówno przed nabyciem prawa do zasiłku macierzyńskiego w czerwcu 1984 r., ponieważ od listopada 1982 r. korzystała z urlopu wychowawczego, jak i po zakończeniu pobierania zasiłku w listopadzie 1984 r., bowiem nadal korzystała z urlopu wychowawczego do października 1987 r. tymczasem zasadą zaliczania okresów faktycznego nieświadczenia pracy do okresu pracy w szczególnych warunkach jest to, aby okresy nieświadczenia pracy w warunkach szczególnych, były bezpośrednio poprzedzone w czasie wykonywaniem takiej pracy i aby po ich zakończeniu następował powrót do wykonywania takiej pracy.

W ocenie Sądu, brak jest podstaw do zaliczenia ubezpieczonej do stażu

pracy w warunkach szczególnych spornego okresu zasiłku macierzyńskiego przypadającego w okresie korzystania z urlopu wychowawczego i tym samym nie poprzedzonego wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczona zaskarżyła w całości powyższy wyrok Sądu drugiej instancji skargą kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: 1) art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. poprzez ich błędną wykładnię, a to wykładnię przesłanki „stałości” wykonywania pracy w szczególnych warunkach przez przyjęcie, że ubezpieczona przed nabyciem prawa do urlopu macierzyńskiego nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach, w związku z przebywaniem na urlopie wychowawczym, jak i po zakończeniu urlopu macierzyńskiego nie wykonywała takiej pracy kontynuując urlop wychowawczy, co skutkuje niezaliczeniem okresu urlopu macierzyńskiego do czasu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na brak stałości wykonywania pracy w warunkach szczególnych; 2) art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że do zaliczenia urlopu macierzyńskiego do czasu wykonywania pracy w warunkach szczególnych konieczne jest, by okres urlopu macierzyńskiego następował bezpośrednio po faktycznym świadczeniu pracy w takich warunkach i po jego zakończeniu następował powrót do faktycznego świadczenia pracy w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego, zasądzenie kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy.

Przepis § 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wymaga, aby praca w tym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Nie chodzi tu o stałe i nieprzerwane wykonywanie określonych w umowie o pracę czynności,

gdyż jest to niesprawdzalne. Dla spełnienia wymaganego warunku wystarczające jest powierzenie pracownikowi w umowie o pracę obowiązków wykonywania stałej pracy uznawanej za pracę w szczególnym charakterze i wykonywanie tej pracy przez pracownika. Wykonywanie pracy w rozumieniu omawianego przepisu należy rozumieć jako wykonywanie umowy o pracę, a w treści tego pojęcia mieszczą się także usprawiedliwione nieobecności w pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04). Do okresu pracy w szczególnych warunkach zalicza się czas krótkotrwałych, koniecznych szkoleń pracownika, okres urlopu wypoczynkowego i urlopu macierzyńskiego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015 r., III UK 131/14).

W rozpoznawanej sprawie sporne jest zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego przypadającego w okresie urlopu wychowawczego, przy czym jest niesporne, że skarżąca wykonywała pracę w szczególnych warunkach bezpośrednio przed rozpoczęciem urlopu wychowawczego i bezpośrednio po zakończeniu urlopu wychowawczego.

Odnosnie do zaliczenia urlopu wychowawczego (na którym skarżąca przebywała od 5 listopada 1982 r. do 4 października 1987 r.) do okresu pracy w szczególnych warunkach, to należy zauważyć, że orzecznictwo Sądu Najwyższego w tej kwestii jest rozbieżne. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2011 r., I UZP 1/11, OSNP 2012 nr 1-2, poz. 14 przyjęto, że okres urlopu wychowawczego pomiędzy 28 stycznia 1972 r. a 1 stycznia 1999 r. wlicza się do stażu, od którego zależy prawo do wcześniejszej emerytury. Odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 193/15 (niepublikowany), zgodnie z którym skoro przez pracę w szczególnych warunkach rozumie się wykonywanie takiej pracy, a nie pozostawanie w stosunku pracy, to nie ma podstaw do zaliczenia urlopu wychowawczego do okresu pracy w szczególnych warunkach, skoro pracownik w czasie tego urlopu jest zwolniony z obowiązku świadczenia pracy w szczególnych warunkach; oba orzeczenia dotyczą urlopu wychowawczego wykorzystanego w okresie, o którym mowa w sentencji uchwały Sądu Najwyższego I UZP 1/11.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę przychylił się do

poglądu prawnego wyrażonego w uchwale I UZP 1/11 z przyczyn wskazanych w jej uzasadnieniu i stwierdza, że okres urlopu wychowawczego, który bezpośrednio poprzedza faktyczne wykonywanie pracy w szczególnych warunkach i po którym bezpośrednio następuje faktyczne wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, zalicza się do okresu pracy w szczególnych warunkach.

W związku z powyższym bezprzedmiotowe jest rozważanie, czy do okresu pracy w szczególnych warunkach zalicza się okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, przypadający w okresie korzystania z urlopu wychowawczego.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

kc